

desidiosus grat». Veg. encara les cites que sobre això aplega Rabelais, *Tiers L.*, cap. 31, 114-5. Una cosa ens duu per la mà a l'altra: *desidia* va passar des d'indolència, ociositat, desocupació a 'sensualitat, concupiscència', i des d'això a 'desig eròtic' i a 'desig en general'.

Per a la bibliografia, per a una justificació més detallada dels canvis, i per a la discussió de les altres etimologies proposades, es podrà veure el DCEC (II, 139-40, i IV, 986-7), i el meu article especial de 1943, reproduït en *Top.Hesp.* I, 354-9.

DERIV.: *Desitjar* (supra). *Desitjable* [Llull?; Eiximenis]. *Indesitjable*: adaptació de l'angl. canadenc *undesirable*, que es va propagar pel món el 1911, en ocasió d'una expulsió famosa (Migliorini, *Cos'è un Vocabolario*, 88). *Desitjador*. *Desitjalla*. *Desitjament* [Llull]. *Desitjant* [1398, BMetge]. *Desitjós* [Llull], veg. cita supra; en mss. del mateix Llull apareix de vegades una forma amb *-u-* deguda a la mateixa raó indicada dalt per a *desitjar*: «la dona, muller de aquell rich hom, era *desiuysosa* molt de haver infants» (*Merav.*, NCl. II, 83); *-ijós*, però, en la *Cròn.* de Jaume I: «sí negú vol fet d'armes ni n'és *desijós*, Nós lo adurem a punt e saó que n perdrà lo *desig* que n'aurà» (Ag., 426).

Desidia, manlleu al llatí amb el sentit clàssic [1521]; *desidiós*.

Desirar, veg. supra. *Desirer* féu també forta concurrència en cat. arcaic a *desig*: «nos destorban les cures d'aquest segle e ls *desirers* carnals, e ls vans pensamentz», *Hom.* (f° 4v5); *VidesR*, veg. el glossari; «enveja és *desijar* ab tristícia altruy béns; e per assò, fill, ha fet nostro Senyor manament que hom no age enveja de la muller de son proysme: car tristior, en *desirer* d'ànima, enllegeex los ulls d'enteniment»; «bons foren los *desirers* que Aloma, ta mare, hac a haver tu per fill» (*Blanq.*, O. C. I, 30; també NCl. I, 214.16). *Desirable* o *desiderable* [Llull]. *Desirós* [Llull], i algun cop *desiderós* en trads. de l'it. *Desideratum*. *Desiderata*. +*Desideratiu*, terme gramatical usat i ben conegut, que manca en els nostres diccionaris.

Designació, *designar*, *designatiu*, *designi*, V. *senya* *Desigual*, *desigualltat*, V. *igual* *Desillusió*, *desillusio*nar, V. *ludibri* *Desimbolt*, *desimboltura*, V. *voldre*

DESINÈNCIA, pres del b. ll. *desinentia* id., derivat del ll. *desinens*, *-ntis*, 'el qui cessa o acaba', participi de *desinere* 'cessar, acabar'. □ 1.ª doc.: 1839, Lab.; a princ. S. xv StVicentF li dóna el sentit de 'acabament de la vida humana'.

Amb el sentit gramatical l'usava ja en el seu llatí Dante en el *De Vulgari Eloquio* II, xiii, 4ss. (ed. Marigo, 323); i és ben possible que ja tingués curs entre els nostres preceptistes i gramàtics a la fi del mateix segle XIV, car Aversó (*Torcimany* I, 295) emprava almenys l'adjectiu en la designació *similiter desinens* parlant de les desinències verbals.

DERIV.: +*Desinencial*.

Desinfecció, *desinfectant*, *desinfectar*, V. *infecte* (FER) *Desinflar*, V. *inflar* *Desintegrar*, V. *enter* *Desinterès*, *desinteressar*, *-ssat*, V. *interès*

Desipols, V. *dessipols*.

Desir, *desirable*, *desirar*, *desirer*, *desirós*, V. *desig* *Desistir*, V. *existir* *Desitjable*, *desitjant*, *desitjar*, *desitjós*, V. *desig* *Desjunt*, *desjuntar*, *desjunyir*, V. *junyir*

Deslencrir, encreuament de les variants *delinquir* (-*lenquir*) i *derrenclir* (*desr.*).

Deslberar, V. *deliberar* (LLIURE) *Desllaçar*, V. *llaç* *Desllandat*, V. *llanda* (LLAUNA) *Desllangardaixina*, V. *llangardaix*

DESLLATIGAR, terme popular mallorquí amb el sentit 'explicar una cosa que era obscura', origen incert, probablement alteració de **deslligatar*, tret de *deslligar* (que s'ha usat amb el mateix sentit), sigui com a simple derivat o més aviat per encreuament amb *eixatar* (veg. DEIXATAR) que havia significat 'deslligar' i encara vol dir a Mallorca 'prèmer una cosa per treure-li el suc'; el canvi de *deslligatar* en *desllatigar* és una metàtesi però provocada per la influència d'altres mots (com *llata*) i en particular *llatí*, que féu que molts ho entenguessin com *des-llatinar* 'traduir d'un llenguatge incomprensible'. □ 1.ª doc.: 1885, Alcover, *Contarelles d'en Jordi des Racó*.

És sabut que es tracta d'un mot quasi exclusiu de l'estil de Mn. Alcover, que no ha recollit cap dicc. abans d'*AlcM*; per a exs. es poden veure BDLI I, 50, 178, i les notes d'*AlcM* i Spitzer sobre l'origen d'aquest mot (*Lexikk*, 103; BDC IX, 88; AILC II, 27). Moll ja indica que cap de les tres etimologies successives de Spitzer no és sostenible. Ara bé *deslligar* té a Mall. i Eiv.¹ més sentits figurats que a d'altres bandes: no sols *deslligat* 'expedit en el parlar o en l'obrar' (*AlcM*) sinó precisament el que Alcover donava a *desllatigar*: el *DAMen*. tradueix *deslligar* com a «desenmarafiar y desenredar una cosa no material, *explicare*». D'ací es degué formar **deslligatar*, l'antecedent de *desllatigar*; sigui amb sufix amplificador (cf. val. *deslligassar-se* «propasarse», *-açat* «lenguaz, desordenado en el hablar», Escrig, 1851), tal com *espeuar* al costat de *espeuar*, *eixermtar*, *amagatall*, *acabatall*, *agaçatós*, etc.; sigui més aviat per encreuament amb el quasi-sinònim *eixatar* (veg. DEIXATAR i AIXETA), que no solament va tenir el sentit etimològic de 'deslligar' (com el seu germà cast. *desatar*, ll. EX-APTARE) sinó que conserva a Mallorca el sentit de 'prèmer una cosa per treure-li el suc', que ja registra el *DFgra*. i que hom localitza a Esporles, etc.

Ja un verb com *deslligar* en qualsevol de les seves formes és l'expressió més apta per passar a la idea de 'desxifrar': ll. *solvere parabolam*, *aenigma*, cast. antiq. *soltar el oráculo*, la *adivinanza*; i prenent-ho per un altre costat i que és la interpretació sinó esprèmer el suc intel·lectual d'un text o una dita? Ara bé la metàtesi de **deslligatar* en *desllatigar* havia de ser consolidada, si no provocada, per la influència d'altres mots: una mica *llata* (amb la qual es fan entreteixits